

eqlutè 1983
VASARIS

eglutė

1983
vasaris

*Ši "Eglutės" numerį išleido Jurbarkiečių Sambūris,
vaikų rašytojui, amžinos atminties*

ANTANUI GIEDRIUI
pagerbti.

TURINYS

- 3 NEMUNAS, A. Giedrius
- 4 ANTANAS GIEDRIUS — VAIKŲ DRAUGAS, J. Jankus
- 7 SENELE IR ONYTĖ, A. Giedrius
- 12 GENYS GIRIĄ KERTA, A. Giedrius
- 17 GAMTA IR APLINKA: Į PILIAKALNĮ!, A. Bendorius
- 24 AR ŽINAI?
- 27 GALVOSŪKIAI, paruošė O.M.
- 30 VAIKŲ KŪRYBA

PIEŠINIAI

1983 m. viršeliai — V. Stančikaitės piešiniai

Skyrių vinjetės — Zitos Sodeikienės

Kitos iliustracijos:

- A. Sutkuvienės — 3, 14
- A. Giedriaus ir šeimos nuotraukos — 4, 6, 25
- A. Sruoginienės — 7, 8, 10, 12, 16-21
- K. Juzaitytės — 13
- V. Eidukaitės-Okura — 24
- B. Sturonaitės — 31

REDAKCIJA

REDAKCIJA: vyr. redaktorė — ses. O. Mikailaitė, 57 Sylvan Ave., Toronto, Ont., Canada M6H 1G4

ADMINISTRACIJA: administratorė — Danguolė Sadūnaitė, Immaculate Conception Convent, Putnam, CT 06260

Gautąją medžiagą "Eglutės" redakcija taiso ir tvarko savo nuožiūra. Be redakcijos leidimo "Eglutėje" spausdintų rašinių bei piešinių kitur prašome nespausdinti.

EGLUTĖ — vienintelis lietuviškas laikraštėlis vaikams išeivijoje. Leidžia ir spausdina Nekaltai Pradėtosios Marijos Seserys, Putnam, Connecticut 06260. Administratorė — Danguolė Sadūnaitė. Prenumerata metams — \$7.00, vieno numerio kaina — \$0.75.

THE LITTLE FIR is a magazine for Lithuanian children. Published monthly except July and August by the Sisters of the Immaculate Conception. Published and printed at Immaculate Conception Convent, Putnam, Connecticut 06260. Yearly subscription—\$7.00; single copy—\$0.75. Second class postage paid at Putnam, Connecticut 06260.

EGLUTĖ (THE LITTLE FIR) — (USPS 169-200)

NEMUNAS

Antanas Giedrius

Per visą Lietuvą jis teka —
didingas, iškilus.
Čia įsibėgęs krantą plaka,
čia salą griauna kur nuo tako, —
čia vėl ramus. . .

Ir džiaugias juo, tuo mūsų Nemunu didžiuoju,
seni, jauni, maži, suaugę.
Akių nuo jo neatitraukia —
vis žiūri, gėrasi, didžiuojas:

Nėra kitos
Lietuvoje tokios
nei upės, nei upelio mažo,
kuris prilygtų Nemuną
didingą, gražų. . .

ANTANAS GIEDRIUS— VAIKŲ DRAUGAS

Jurgis Jankus

Ši Eglutės numerį skiriame prisiminti rašytoją ir mokytoją Antaną Giedrių. Iš tikrųjų jo pavardė buvo Giedraitis, taip kasdieniniame gyvenime jis ir vadinosi, tik savo raštus pasirašinėdavo Giedrium.

Jis gimė 1892 m. balandžio mėn. 4 d. Lietuvoje, Lukšių kaime, netoli Jurbarko. Lietuviškai skaityti išmoko namie ir skaitė, kas tik po ranka pakliūdavo. Tada rusai dar tebevaldė Lietuvą, draudė lietuviškai mokytis, draudė skaityti lietuviškai, draudė spausdinti lietuviškas knygas. Jeigu ką su lietuviška knyga pagaudavo, tą kišdavo į kalėjimą. Žmonės vistiek rašydavo knygas, leisdavo laikraščius, tik spausdindavo ne Lietuvoje, bet Vokietijoje, o iš ten per sieną slapta parsigabendavo į savo kraštą. Namie tas knygas reikėdavo labai slėpti, kad rusų policija nerastų.

Žinoma, tada nei tų knygų, nei laikraščių negalėjo būti labai daug. Manau, kad dabar kiekvieno jūsų namuose ir lietuviškų knygų ir lietuviškų laikraščių yra daug daugiau, negu tada, kai Giedrius pramoko lietuviškai skaityti. Nedaug laiko truko, kol jis perskaitė visas tas, kurios buvo suslėptos namie ir tas, kurias galėjo gauti iš kaimynų. Perskaitė ne tik po sykį, bet įdomesnes net ir po kelis.

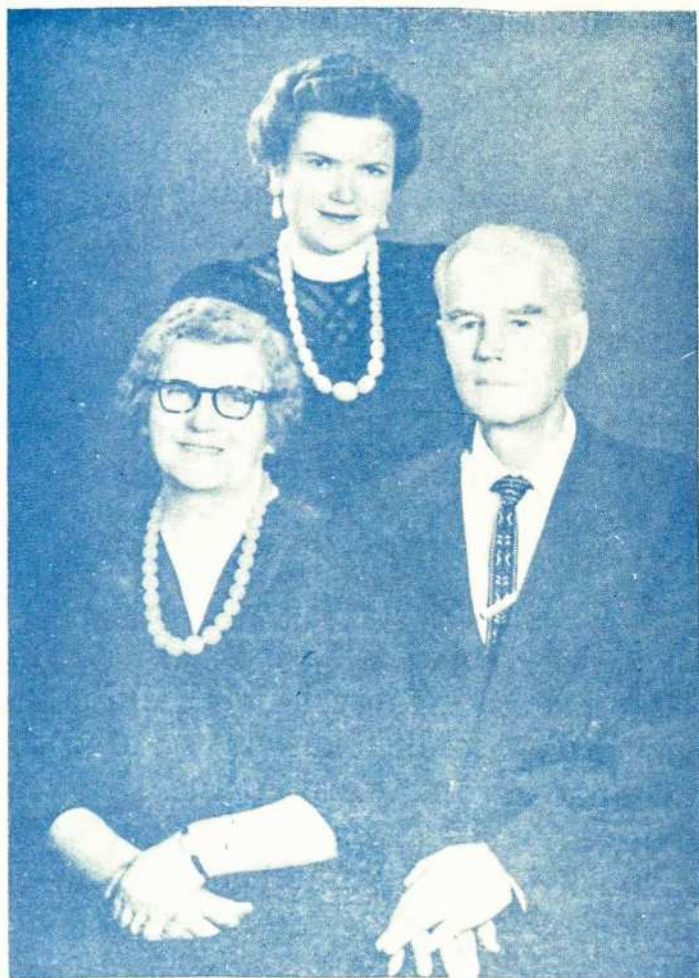
Kiek paaugęs, mokėsi Jurbarko pradžios mokykloje. Joje išmoko rusiškai, nes tada mokyklose rusiškai ir temokydavo. Mokiniam drausdavo net tarpusavy lietuviškai šnekėti. Jeigu mokytojas išgirdavo kuri lietuviškai sušnekant, labai bausdavo — mušdavo arba klupdydavo. Už prašnekimą lietuviškai, ir Giedrius ne sykį yra gavęs su liniuote per delną, teko ir paklūpėti.

Pabaigęs pradžios mokyklą dar kiek pasimokė namie ir išvažiavo į Maskvą. Tenai susirado darbą meteorologijos stoty. Nuo darbo laisvu laiku mokėsi ir taip įsigijo mokytojo teises. Tuo tarpu prasidėjo pirmasis pasaulinis karas. Vokiečiai užėmė Lietuvą. Daugelis lietuvių nuo karo traukėsi į rytus. Daugelis jų atsidūrė dideliuose Rusijos miestuose. Maskvoje, Voroneže lietuviai steigė savo lietuviškas mokyklas. Jose Antanas Giedrius ir pats mokėsi ir jau kitus mokė.

Karui pasibaigus grįžo į Jurbarką ir čia pradėjo steigti mokyklas, tik jau nebe rusiškas, bet lietuviškas. Pats jose buvo mokytojas, — vėliau tapo mokyklų prižiūrėtoju, inspektorium.

Jurbarko apylinkes galima būtų pavadinti pasakų ir padavimų šalim. Senovėje tenai lietuviai gynė savo kraštą nuo vokiečių, užtat ten daug piliakalnių, apie kuriuos žmonės pasakodavo visokių padavimų. Net pelkės ir upės turėjo savo pasakas. Pelkėse, sako, gyvendavo velniai, o upėse ir upeliuose maudydavosi ir skalbdavo drabužius laumės. Iš pat mažens tų pasakų prisiklausęs, Antanas Giedrius panorą jas surašyti, kad jo krašto žmonių sukurti pasakojimai nedingtų, bet išliktų ilgiems laikams.

Taip jis pradėjo rašyti dar būdamas Rusijoje, o grįžęs į Lietuvą, nors ir turėjo labai daug darbo mokyklose, vistiek nenustojo rašęs. Kad Lietuvos vaikai turėtų ką skaityti, jis pats vienas pradėjo leisti Žiburėlį, mėnesinį laikraštį vaikams. Tada nedaug tebuvo rašytojų, kurie rašytų vaikams, tai visą Žiburėlį

I. Giedraitienė, duktė Grožvyda ir A. Giedrius

Antanas Giedrius beveik vienas ir prirašydavo. Net ir vaikus kvietė rašyti į Žiburėlį. Įvedė skyrelį, kuriame vaikai galėjo spausdinti savo laiškus. Ir aš pats, tada dar būdamas pradžios mokyklos mokinukas, vieną tokį laišką apie Baisogalos apylinkių žymesnes vietas Žiburėliui parašiau.

Vėliau leido kitą, labai gražiai spausdinamą, vaikų laikraštėlį — Saulutę. Iš tų laikraštelių pats sau jokio pelno neturėjo. Į jų leidimą sudėjo ne tik savo uždarbį, bet ir nemaža skolų pasidarė, bet niekada nesiskundė. Jam terūpėjo, kad tik Lietuvos vaikai turėtų ką skaityti.

Net ir kai 1944 metais pabėgo nuo rusų į vakarų Vokietiją, tenai vėl leido Saulutę. Tik atvykęs į Ameriką vaikų laikraštėlio nebeleido, nes čia jau buvo Eglutė, bet pats nenustojo rašęs. Būdamas Amerikoje parašė ir išleido dar daug knygų.

SENELE IR ONYTĖ

Antanas Giedrius

Gyveno senelė ir maža Onytė.

Vieną kartą senelė siuntė Onytę vandens atnešti. Onytė nepaklausė, ir senelė ją pabarė. Onytė supyko ir išėjo į sodą, atsisėdo po medžiu ir pradėjo ant senelės murmėti. Tuo tarpu sodas ėmė ir pavirto tankia giria.

Onytė apsižvelgė aplinkui — nei namų, nei žmonių, tik medžiai ir medžiai: dideli, stori, plačiai iškeruoję, tankiai sugožę. Nusigando mergaitė ir pradėjo verkti.

Štai ateina toks rainas katinėlis ir sako:

— Ko tu verki, Onyte?

— Aš nerandu savo namų, — sako mergaitė. — Kur aš dabar pasidėsiu?

— Cit, neverk, Onele, — sako katinėlis. — Eiva, aš tave parvesiu namo.

Onyte nusiramino, paglostė katinėlį ir nuėjo drauge su juo.

Eina juodu, eina, o vis giria ir giria. Nei galo, nei krašto. Onyte vėl nerimsta, vėl ima verkti:

— Katinėli, katinėli, ar dar toli sodas, ar tuojau namo pareisiva?

— Neverk, Onyte, nusiramink, — maldo ją katinėlis. — Patylomis kalbėk, kad žvėrys neišgirstų.

O lapė snapė jau ir čia. Atbėgo ir sako:

— Sveikas gyvas, katinėli rainasis!

— Sveika linksma, lapute snapute!

— Kur tą mergaitę vedies? — klausia lapė. — Atiduok ją man. Pas mane kadugyne zuikelius ganys, kurapkėles saugos, saldžias uogeles rankios.

Gražiai kalbėjo lapė, meilūs buvo jos žodeliai, bet katinėlis nepatikėjo.

— Ne, — sako, — neduosiu Onytės. Ji nori namo pas senele.

— O ko ji čia po girią vaikščioja, man paukšteliu baido! — sušuko lapė, griebė mergaitę už rankutės ir norėjo nusivesti. Bet katinėlis papurkšt! pro ūsus supurškė — lapė išsigando ir nubėgo.

Eina juodu, eina, o vis giria ir giria. Onytė vėl nerimsta, vėl ima verkti:

— Katinėli, katinėli, ar dar toli sodas, ar tuojau namo pareisiva?

— Neverk, Onyte, nusiramink, — maldavo ją katinėlis. — Patylomis kalbėk, kad žvėrys neišgirstų.

O vilkis pilkis jau ir čia. Atbėgo ir sako:

— Sveikas gyvas, katinėli rainasis!

— Sveikas drūtas, vilki, pilki!

— Kur tą mergaitę vedies? Atiduok ją man. Pas mane eglyne per naktį budės, man kaukti padės, kad visi briedžiai ir visos stirnos iš baimės drebėtų ir nepabėgtų.

Šiurkščiai kalbėjo vilkas, baugūs buvo jo žodžiai, dėl to katinėlis tuojau pasišiaušė.

— Ne! — sako. — Neduosiu Onytės! Lydžiu ją namo pas senele.

— O ko ji čia po girią vaikščioja ir garsiai ūkčioja, man žvėris baido! — suriko vilkas ir pripuolęs norėjo pagriebti Onytę. Bet katinėlis papurkšt! pro ūsus supurškė — vilkas išsigando ir nubėgo.

Eina juodu, eina, o vis giria ir giria. Onytė vėl nerimsta, vėl graudžiai verkia, verkdama katinėlio klausia, ar dar toli sodas, ar tuojau namo pareisia.

- Neverk, Onyte, nusiramink, — maldo ją katinėlis.
— Patylomis kalbėk, kad žvėrys neišgirstų.
O lokys gaurys jau ir čia. Atbėgo ir sako:
— Sveikas gyvas, katinėli rainasis!
— Sveikas drūtas, loky gaury!

— Kur tą mergaitę vedies? Atiduok ją man. Pas mane liepyne biteles kopinės, man saldžiai bemiegant, aušels krapštinės, diamedžio šakele museles baidys. Aš ją labai mylėsiu, gražiai užlaikysiu: gelsvais riešutėliais su medum valgydinsiu; saldžiu pieneliu, ryto rasele girdysiu; žalios samanėlės drabužėliais puošių; paparčio žiedeliais galvelę dabinsiu.

Gražiai kalbėjo lokys, meiliais žodeliais viliojo, bet katinėlis nepatikėjo.

— Ne, — sako. — Neduosiu Onytės. Ji nori namo pas senele.

Supyko lokys gaurys ir sako:

— O ko ji čia po giria vaikščioja! Ko verkia, ko žliumbia! Taip saldžiai miegojau, taip gražiai sapnavau, o ji ėmė ir išbudino!

Puolė lokys artyn ir norėjo pagriebti Onytę. Bet katinėlis papurkšt! pro ūsus supurškė — lokys išsigando ir nubėgo.

Ir vėl juodu eina. Eina, eina, o vis giria ir giria. Onytė jau nebeverkia, nekukčioja, tik taip ašarėles šluostosi ir patylomis šnibžda, katinėlio klausia:

— Katinėli rainasis, tu mano gerasis, ar tuoju sodas bus, ar veikia namo pareisiva?

Katinėlis ramina ją ir sako:

— Tuoju, Onyte, tuoju, mažyte. Tuoju sodas bus, tuoju namo pareisiva.

Ėjo juodu, ėjo, ir katinėlis sustojo. Sustojęs apsidairė, apsidairęs sukni aukė, ir giria sodu pavirto.

Sode senelė Onytės jieškojo, jieškodama šaukė:

— Onyte, Onyte, kur tu?

Onytė linksma nubėgo pas senele ir sako:

— Senele, štai aš!

Senelė džiaugėsi, ir Onytė džiaugėsi. O kur katinėlis?

Katinėlio nebebuvo: prapuolė giria, prapuolė ir katinėlis. Tik sodas baltais žiedais lingavo, žieduose bite lės dūzgė, šakose paukšteliai gražiai giedojo. Onytė su senele takeliu eidamos, meiliai kalbėjo.

GENYS GIRIĄ KERTA

Antanas Giedrius

Išaušo smagus rytas. Genys pirmutinis ėmėsi darbo. Tegu kiti paukščiai sau čiulba, o jis kala medį ir ieško maisto.

Lėkė pro šalį šarka. Nutūpė į gretimąjį medį ir ėmė žiūrėti, kaip genys dirba. Žiūrėjo, žiūrėjo ir klastingai susijuokė:

— Ka, ka, ka!

Per visą girią nuskambėjo.

Genys buvo papratęs girdėti, kaip šarka kvatojasi. Jis vėl sau dirba, o šarka dar garsiau juokiasi:

— Ka, ka, ka.

Atlėkė kėkštas ir klausia šarkos:

— Ko tu juokies?

— Ko nesijuoksi, — sako ji, — pasižiūrėk, ką daro genys. Medį kerta.

— Medį kerta? — nustebo kėkštas.

— Taigi. Ar nematai?.. Va, kokios skiedros krinta žemėn.

Kėkštas pasižiūrėjo. Ne kokios ten skiedros, bet vis tiek skiedros. Koks genio kirvis, tokios ir skiedros.

— Matai?.. Genys iškirs girią, — vėl kalba šarka. Atsimeni, pernai vyrai iškirto daug medžių, paukščiai liko be namų. Taip bus ir dabar.

Kėkštas susirūpino. Atlėkė laukinis balandis ir nutūpė netoli.

— Apie ką judu kalbate, — klausia balandis.

— Genys girią kerta, — sako kėkštas.

— Tai kas, kad kerta!

— Ar tau nerūpi?.. Ar neatsimeni, kaip pernai vyrai iškirto medžius? Kai iškirs vėl, kur tu pasidėsi? — aiškino kėkštas.

Balandis susirūpino.

Atlėkė dagilis.

— Kas įvyko? Kodėl tokie nusiminę? — dagilis klausia kitų paukščių.

— Genys girią kerta, — sako balandis.

— Tai kas, kad kerta! — atrėžia dagilis.

— Kaipgi kas? Kai iškirs medžius, kur tu pasidėsi?
Dagilis susirūpino.

Atlėkė zylė.

— Apie ką jūs čia kalbat — klausia ji

— Genys girią kerta.

— Tai kas, kad kerta!

— Kaipgi kas? Kai iškirs medžius, kur tu pasidėsi, —
sako dagilis.

Atlėkė strazdas... Ir taip sulėkė visas būrys paukš-
čių. Visi susirūpinę žiūri į genio darbą ir nežino, ką daryti.

Pirmutinis prabilo kėkštas. Jis drąsiausias.

— Klausyk, geny dryžnugary, — sako jis, — ką tu
čia-čia-čia sugalvojai? Sustok!

Genys nustojo kalbės ir žiūri.

— Ko tau reikia? — klausia jis, nustebeš.

— Nekirsk, sakau tau!

— Kodėl? Tai mano darbas, taip maisto užsidirbu.

— Ką — suriko visi paukščiai. — Tokiu nešvariu darbu sau duoną užsidirbi?

Visi paukščiai labai supyko. Visi tik artyn, artyn prie genio. . . Pirmutinis puolė kėkštas.

— Aš tau čia-čia-čia akis išbadysiu!

Genys nesupranta, kodėl jį puola. Gerai, kad turėjo skylę prasikirtęs. Įlindo ir tupi.

Paukščiai supuolė prie skylės ir šaukia visokiais balsais:

— Piktadary! Nenaudėli! Lįsk lauk! Mes tau parodysim! . . .

Virš girios skrido varna. Išgirdus triukšmą, nusileido žemyn ir žiūri.

— Ko jūs čia rėkaujat? — paklausė varna.

— Čia pasislėpęs paukščių priešas, — aiškina kėkštas.

— Kas toks? — nesupranta varna.

— Genys, genys! — užriko visi paukščiai.

— Genys? — nustebo varna. Ji pažįsta genį, tai rimtas, darbštus paukštis. — Ką jis padarė? — toliau klausia.

— Norėjo girią iškirsti! Kur mes pasidėsime, kai visus medžius iškirs? . . . Pernai vyrai daug medžių iškirto.

— Kur jūs matėt jį kertant?

— Čia, čia pat, — rėkė paukščiai.

Varna pasižiūrėjo, pasižiūrėjo ir, galų gale piktai prabilo:

— Esate kvaili, — sako ji. — Ar kada matėt, kaip vyrai medžius kerta?

— Matėm, matėm!

— Ar daug medžių nuvirsta?

— Daug, daug!

— O skiedrų, ar daug būna?

— Daug, daug!

— O genys? Ar daug medžių nuo jo kirtimo nuvirto?
Ar daug skiedrų buvo?

Paukščiai nutilo. Nežino, ką sakyti. Juk nematyti nė vieno nukirsto medžio.

— O aš mačiau, kaip genys kalė, kalė ir paskui medis nudžiūvo, — sušuko kėkštas.

— Koks medis? — dairosi varna.

— Va, tas, — rodo jai kėkštas.

Varna pasižiūrėjo ir pamatė: stovi padžiūvęs medis, pasislėpęs už eglės.

— Tą stuobrį aš seniai žinau, — atkirto varna. — Kai medis pradėjo sirgti ir džiūti, tada genys ėmė jį kalti. Sveiko medžio genys negadina...

— Kerta, kerta! Mes matėm! — vėl užriko paukščiai.

— Kvailiai jūs! Genys nekerta, o tik kala. Genys — girios gydytojas. Jis ima iš medžių kirminus, vabalus ir visokius kenksmingus graužikus.

Paukščiai susigėdo. Nutilo.

— Tu, geny, lišk lauk, — pasakė varna. — Niekas neužkabins.

Genys išlindo ir lengviau atsiduso.

Dabar visi paukščiai žiūrėjo į genį, nesuprasdami, kaip tą vargšėlį neteisingai kaltino...

— Juk tai šarka visą triukšmą sukėlė, — staiga prisiminė kėkštas.

Visi žiūri, dairosi, o šarkos nė kvapo nebėra. Ji jau kitame girios kampe sau juokiasi, nesąmonės kalba.

Į PILIAKALNĮ!

A. Bendorius

Jau daug daug metų praėjo nuo tos vasaros. Tada dar mažas buvau ir bėgiojau Imsrės ir Mituvos pakrantėmis.

O kas ta Imsrė? Ir kas ta Mituva? Tai upės. Susiras-
kite Lietuvos žemėlapyje Kauną. Kaunas stovi ant Ne-
muno kranto. Nemunu keliaukit žemyn į Baltijos jūros
pusę — rasite Jurbarką. Ten Imsrė įteka į Mituvą, o Mi-
tuva — į Nemuną.

Jurbarke aš gimiau ir augau. Tai labai senas miestas. O prie Jurbarko, ant Imsrės kranto yra dar senesnis piliakalnis. Tame piliakalnyje senovėje lietuviai turėjo tvirtą pilį, kuri Lietuvą nuo kryžiuočių gynė.

Vieną kartą Arvydas, Gintautas ir aš nuėjom į tą piliakalnį. Žmonės kalbėdavo, kad naktį ten vaidenasi. Bet mesėjom dieną. Visi trys buvom drąsūs vaikai, o ypač Arvydas.

— Ką man padarytų vaiduoklis? — sakė jis. — Atsiginsiu! O dieną, kam bijoti, galima žmonių prisišaukti. Ir mes nebijom! — pridėjom mudu su Gintautu.

Ir nuėjom.

Piliakalnį pasiekti, reikia eiti Imsrės pakrantėmis. O Imsrė teka vingių vingučiais. Tokiais vingučiaisėjom ir mes.

Vasarą Imsrė negili. Gintui įdomu įbristi. Bet tik ligi kelių, toliau neina. Įbrendam ir mudu su Arvydu. Tiktai šmurkšt, šmurkšt apie kojas. Kažkas vandeny!

— Lydeka! — rėkia Arvydas.

Tikrai, lydeka. Ji nardė kaip žaibas. Mesėjom vis artyn, geriau ją pamatyti. Ji šmirkštelėjo tolyn ir atsidūrė, kur labai mažai vandens. Supuolėm visi trys ją gaudyti. Nutvėrėm! Pasižiūrėjom, pasigėrėjom.

— Gražinsim, ar piausim? — paklausė Arvydas.
Pagalvojom.

— Gražinkim, — sakiau. — Tegu sau plaukia.

— Bėk iš čia, lydekėle. Čia tau nesaugu, mažai vandens, — kalbino žuvį Gintautas. Bet mes nemokėjom su ja susikalbėti, tai palikom...

Dar galiuką paėjom — ir jau piliakalnis. Žinokite, kad šį piliakalnį jurbarkiškiai vadina bišpiliu. Kodėl bišpiliu — nežinau.

Tas bišpilis iš vienos pusės labai status ir apaugęs medžiais. Ten sunku lipti. Einam aplinkui ir iš rytų pusės randam geriausią lipimą. Čia lyg toks kelias eina vingiais į viršų. Tuo keliu ir užlipom.

Dabar pamatėm, kad vienas piliakalnio kraštas aukštesnis. Kitas prieina prie upės ir prasideda visai žemai. Užlipom į tą aukščiausią vietą ir einam tolyn. Paeinam už medžių, už krūmų ir žiūrim — milžinas! Stabt ir sustojom visi.

— Bėkim, — šnabžda Gintas.

Mano širdis plaka, bet bėgti nenoriu.

— Palaukit, — sako Arvydas. — Vidury dienos nepagriebs. Pažiūrėkim.

Milžinas stovi šonu į mus. Jis atsisukęs į rytus ir ištiesęs abi rankas. Barzdotas, ilgais plaukais, platų apsiaustą ant pečių užsimetęs. Tą apsiaustą vėjas judina.

— Kęstutis, — šnabžda Gintautas.

Tikrai. Milžinas panašus į kunigaikštį. Tik jis toks didelis. Bet dvasių yra visokių...

Pagaliau milžinas nuleido rankas ir atsisuko į mus. Mes pasitraukėm atgal.

— Nebijokit, — tarė jis. — Ateikite artyn.

— O kas tu toks? — paklausė drąsuolis Arvydas.

— Zmogus.

— Ar tu vaiduoklis?

Milžinas papurtė galvą. Mes priėjom kelis žingsnius arčiau.

— Jei tu ne vaiduoklis, tai kaip vadinies? — vis klausinėjo Arvydas.

— Aš Varnas, — pasakė milžinas, — bet jūs vis vien manęs nežinosit . . .

Tiesa. Mes tokio žmogaus nežinojom. Gerai į jį išžiūrėję, ėmėm tikėti, kad jis vistiek žmogus, ne vaiduoklis. Vaiduoklis, rodos, kitoks turėtų būti.

— Vaikai, gerai kad aplankote šį piliakalnį. Čia senovėje didvyriai gyveno. Jie gynė Lietuvą. Mokykitės iš jų, kaip savo kraštą branginti. Aš jau senas, ir nedaug beliko man gyventi. Eisiu pas tuos, kurie iš šios vietos išėjo. Bet jūs, vaikai, aukit, stiprėkit ir mylėkit Lietuvą. Ar žinote ką apie Lietuvos praeitį?

— Žinom, — atsakėm.

— Gerai, didžiukitės ja.

Jis kalbėjo labai lėtai ir negarsiai. Tada atsisuko į vakarus, iškėlė dešinę ranką ir tarė:

— Ten toli, yra jūra ir Palanga. Ten Kęstutis sutiko vaidilutę Birutę. Kęstutis mylėjo Lietuvą ir jūrą. Ar matėt kada jūrą? . . . Ne. Kai pamatysite, patiks. Puiki, dinga jūra.

Paskui jis atsisuko į rytus.

— Ten yra Trakai ir Vilnius. Ten Vytautas užaugo. Atsiminkite senovės didvyrius. Mylėkit Lietuvą, didvyrių žemę.

Varnas pažiūrėjo į mus geromis akimis. Jis atsisveikino ir pamažu nulipo nuo kalno.

Kas buvo tas Varnas? Niekas mums tikrai negalėjo pasakyti. Tik mano dėdė vieną sykį apie jį papasakojo.

— Seniau, kai Lietuvą valdė rusų caras, uždraudė lietuviškas knygas skaityti. Tokių knygų tada čia nespausdino. Bet Tilžėje, Rytprūsioje, lietuviškų knygų buvo galima gauti. Drąsūs vyrai jas nešė į Lietuvą ir žmonėms dalino. Rusų valdžia knygnešius gaudė ir smarkiai baudė.

— Esu girdėjęs apie tokį knygnešį Varną. Jis savo knygas nešdavo pro Jurbarką ir kažinkur piliakalnyje jas slėpdavo. Daug tų knygų pernešė, kol rusų žandarai pa-

gavo. Nusiuntė į Sibirą, ištrėmė. Po kiek metų Varnas grįžo, bet labai suvargęs. Tikriausiai jis ir piliakalnį aplankė.

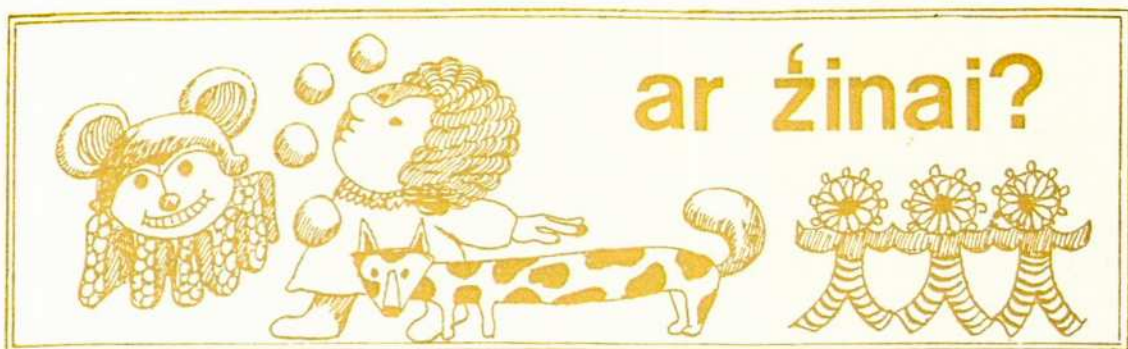
Taip pasakojo mano dėdė. Bet mes trys vis vien ilgai dar abejojom. O gal mes Varno dvasią matėm tame piliakalnyje?... Būtų dar įdomiau, jei pats kunigaikštis Kęstutis ten pasirodytų.

Arvydas vis norėjo grįžti. Gal dar ką pamatysim?...

— Ar negana jums, vaikai, piliakalnio? — barė mus dėdė. — Ar ne jis pats kalba apie senovę?... Ar negana senelio Varno žodžių?...

Bet tada mes nuotykių ieškojom. O šiandien, kaip įdomu būtų su tuo seneliu knygnešiu pasikalbėti... Kaip gera būtų, vėl užlipti į bišpilio viršūnę...

AR ŽINAI, kad Antanas Giedrius buvo didelis žiemos sporto mėgėjas? Kai Lietuvoje dar labai mažai kas tegalvojo apie pašliūžų sportą, jis vienas iš pirmųjų padirbdino sau ir visai savo šeimai pašliūžas. Paskum vienas meisteris pagal Antano Giedriaus brėžinius padirbo rogutes su plačiom pavažom, tokiom pat, kaip pašliūžas. Tai buvo smagu su jomis leistis nuo aukštų Nemuno šlaitų. Žiemą nemaža svečių pas jį užsukdavo tik tam, kad gautų pasivažinėti nuo Nemuno šlaito. O tos rogės nemažos: jose tilpdavo keturi, gal net penki žmonės. Kad neatsitiktų kokia nelaimė, roges dažniausiai valdydavo pats Giedraitis.

*Iš kairės: V. Vasiliauskaitė, duktė Danutė, žmona,
duktė Grožvyda, A. Giedrius.*

AR ŽINAI, kad Antanas Giedrius buvo geras sodininkas ir didelis medžių mėgėjas? Jis savo dviejų hektarų sklype buvo prisisodinęs daugybę visokių rūšių medžių, o sode tokių obelių ir kriaušių, kokių tik labai retam sode tegalėjai rasti. Teisybę pasakius, aš pats niekur kitur tokių skanių obuolių ir kriaušių nėsu valgęs, kaip Giedriaus sode. Lietuvos žiemos vynuogėms buvo peršaltos, bet Antanas Giedrius mokėjo ir tų užsiauginti.

AR ŽINAI, kad Antanas Giedrius buvo geras bitininkas? Jis laikė tiek bičių, kad medaus užtekdavo jo paties šeimai ir dar likdavo artimiesiems bičiuliams.

AR ŽINAI, kad Antanas Giedrius buvo vegetaras, nevalgė jokio mėsos valgio? Kai buvo mokyklų inspektorius, ir lankydavo kaimų mokyklas, pasitaikydavo visokių nuotykių. Daugelis žinojo, kad jie nevalgo mėsos, tai kuri nors šeimininkė pietums iškepė žuvies ir dar paragindavo: "Valgyk, tamstele, valgyk, čia ne mėsytė, čia žuvelė. Ir šviežia. Vyras tik šį rytą iš Nemuno parsivežė."

KAS ĮVYKO VASARIO MĖNESĮ

paruošė Vytautas Abromaitis

- 1348 Strėvos mūšyje žuvo Gedimino sūnus Narimantas.
- 1571 Mirė garsusis Italijos skulptorius Benvenuto Cellini.
- 1612 Varniuose mirė Lietuvos rašytojas kun. Mikalojus Daukša (g. 1572).
- 1652 Londone, Anglijoje, atidaryta pirmoji vieša kavinė.
- 1780 Mirė rašytojas Kristijonas Donelaitis (g. 1714). Jo *Metai* yra išversti į svetimas kalbas: vokiečių, anglų, japonų ir kt.
- 1815 Prancūzų imperatorius Napoleonas pabėgo iš Elbos salos.
- 1848 Amerika nupirko iš Meksikos (už 18 mil. dolerių!) teritoriją, iš kurios vėliau išsivystė Kalifornija, Nevada, Utah, Arizona, N. Mexico ir k.
- 1861 Amerikoje konfederantai išrinko prezidentu Jefferson Davies.
- 1878 Išrinktas naujas popiežius — Leonas XIII.
- 1883 Lietuvoje išėjo pirmas *Aušros* numeris, redaguojamas Basanavičiaus.
- 1886 Charles M. Hull (22 metų) surado būdą pagaminti aluminijų.
- 1912 Kinija tapo respublika, kai Sun-Yat-Sen nuvertė imperatorių.
- 1913 Jungt. Amerikos Valstybėse įvesta pajamų mokesčiai (income tax).
- 1918 Lietuva paskelbta nepriklausoma valstybe.
Estija taip pat pasiskelbė nepriklausoma valstybe.
- 1919 Žuvo kareivis Povilas Lukšys — pirmoji laisvės kovų auka.
Gen. Laidoner armijos daliniai išvarė bolševikus iš Estijos.
- 1920 Prancūzai perėmė laikinai administruoti Klaipėdos kraštą.
- 1922 Kaune įsteigta Lietuvos universitetas. (vėliau — Vytauto Didž. u-tas).
- 1927 Vilniuje mirė Jonas Basanavičius (g. 1851).
- 1929 New York mieste pasirodė pirmas garsinis filmas *Broadway Melodies*.
Vatikanas tapo atskira valstybe Italijos teritorijoje.
- 1930 Kaune mirė prof. J. Jablonskis (Rygiškių Jonas), garsus kalbininkas.
- 1932 A. E. Putnam, pirmoji moteris perskridusi Atlanto vandenyną.
- 1939 Londone pirmą kartą bokso rungtynės rodytos TV (Boon-Danakar).
- 1943 Vokiečių VI armija (gen. Paulus) pasidavė rusams prie Stalingrado.
- 1945 Jaltoje alijantai pasirašė sutartį: leisti laisvus rinkimus R. Europoje.
Rusai užėmė Rumuniją, svarbiausią naftos kraštą Balkanuose.
- 1948 Rusai paruošė sąmokslą prieš legalią valdžią Čekoslovakijoje.
- 1951 Vakarų Vokietijoje (Diepholze) įsteigta "Vasario 16" gimnazija.
- 1952 Mirė Anglijos karalius Jurgis VI. Nauju monarchu tapo Elzbieta II.
- 1953 Vokietijoje mirė lietuvis filosofas Vydūnas.
- 1955 Į Vietnamą atvyko pirmi Jungt. Amerikos Valstybių kariniai patarėjai.
- 1958 Arkansas valstijoje (Little Rock) 16 m. negrė M. Brown sukėlė riaušes ir pradėjo sąjūdį už negrų laisves mokyklose.

paruošė O. M.

I. Šiame sąrašė susimaišė Lietuvos upės, miestai ir sritys, kur naudojamos atskiros tarmės. Rutuliu apibrėžk upes, keturkampiu apibrėžk miestus, vingiuota linija pabrauk sritis.

Trakai

Kaunas

Imsrė

Žemaitija

Dubysa

Vilnius

Nemunas

Alytus

Klaipėda

Palanga

Dzūkija

Mituva

Aukštaitija

Nėris

Suvalkija

Jurbarkas

II. Ar gali atspėti šias minkles? Sugalvok bent 2 atsakymus kiekvienai minklei.

1. Kas baltas nenuplautas?
2. Kas juodas nedažytas?
3. Kas margas nerašytas?
4. Kas bėga be kojelių?
5. Kas didėja nemaitinamas?

III. Rask kitą žodelį kiekviename žodyje. Negalima apkeisti raidžių.

žaidimas

gelbėkit

uodega

atsargai

mėgina

akrobatas

nuotrauka

nukristi

storas

tvirtinti

IV. Kuo ir kaip mes judame? Sujunk susisieikimo priemonę su veiksmazodziu.

1. kojos

a. lekia

2. lėktuvas

b. važiuoja

3. traukinys

c. plaukia

4. automobilis

d. bėga

5. laivas

e. vaikšto

V A. PASAKĖČIA

Įdėk reikalingus žodžius.

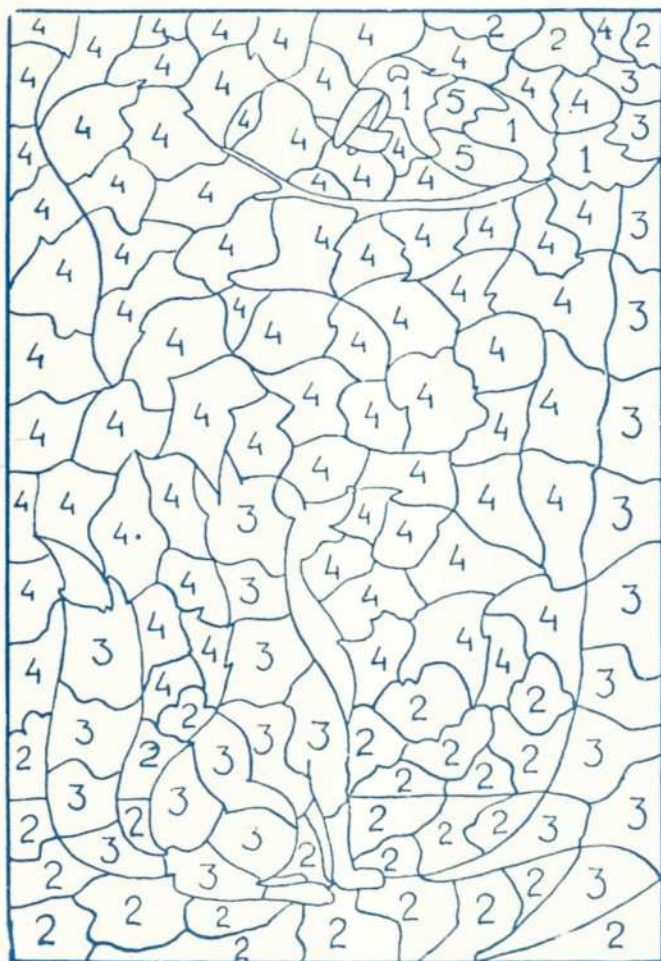
Kartą lapė pamatė, laikančią snape.
Lapė buvo labai Ji užkalbino varną:

— Esi ne tik graži, bet sako, kad ir giedoti moki. Gal leistum man išgirsti tavo puikų

Varnai patiko lapės žodžiai. Ji atidavė ir užgiedojo: kvar-kvar. Sūris iškrito, ir lapė jį surijo.

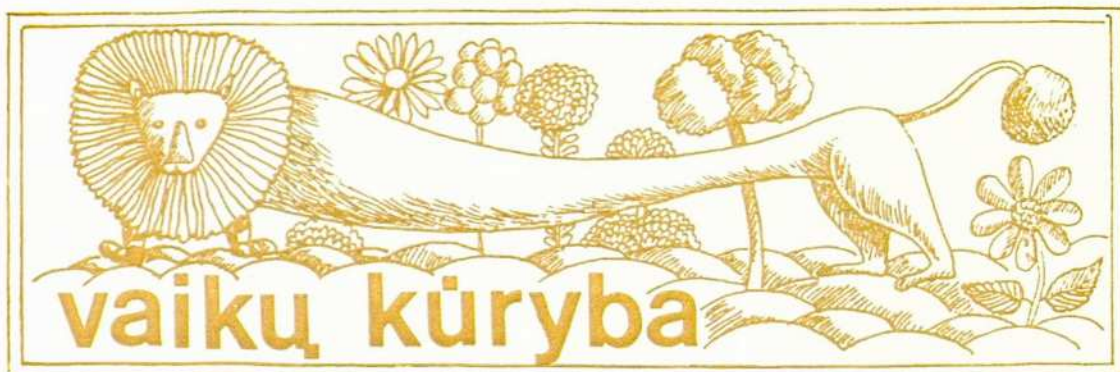
alkana, varną, balsa, sūrį, snapą

VB. Nuspalvok nr. 1 — juoda spalva; nr. 2 — žalia spalva; nr. 3 — ruda spalva; nr. 4 — mėlyna spalva. Paveiklo šone parašyk jam pavadinimą.

VI. Šis “Eglutės” numeris mini Antaną Giedrių. Jei paskaitei, kas apie jį parašyta, galėsi atlikti šį uždavinį. Sujunk kur kas tinka.

1. A. Giedriaus talentas	a. Žiburėlis
2. A. Giedriaus gimtinė	b. “Genys medį kerta”
3. A. Giedriaus profesija	c. mokytojas
4. A. Giedriaus kūryba	d. Lukšių kaimas
5. A. Giedriaus leidžiamas laikraštis	e. vegetaras
6. A. Giedriaus ypatybė	f. rašyti vaikams

LIETUVA

Šiuos eilėraščius apie Lietuvą parašė Čikagos K. Donelaičio lit. mokyklos mokiniai. Kiekvienas jų laimėjo aukštą vietą mokyklos konkurse.

Kaip anksčiau, banguoja Nemunas,
Nevėžis plaukia, Vilija, Dubysa.
Tas pats dangus, ta pati žemė.
Bet taip ten liūdna yra šiandien.
Kaip anksčiau, ošia miškai.

Miškuose ku-ku gegutė kukuoja,
Jaunimas buria ir skaičiuoja...
Tik jos balselis yra tylesnis,
Nes ir jai liūdna šiandien.

Kaip anksčiau, rugiai, kviečiai
Mūsų žemelėj brangioj, [banguoja
Bet kirsti neina žmonės su daina,
Nes tenai yra liūdna visiems.

Kaip anksčiau, saulė teka ir leidžias,
Vakare nyksta kažkur vakaruos...
Nenusiminkim, tik sunkiai dirbkim,—
Laisva trispalvė vėl plevėsuos!

Sigitas Gudis

Sapnų šaly tavo mačiau,
Tą grožį žemės Lietuvos,
Ir tik tada aš supratau
Troškimą motinos savos.

Margos gėlės medumi kvepia,
Paukšteliai aidi pušyne,
Ten gražios, sraunios upės teka,
Ramina skausmą širdyje.

Vilties keliu tolyn einu
Ir kryžkelėj sustoju:
Rūpintojėli, gelbėk mus,
Tėvynei laisvės trokštančius.

Viktoras Izokaitis

*Piešinys — Beatričės Sturonaitės
K. Donelaičio mokykla*

Nemunas didingas
Plaukia į galias marias,
Jis nori apsakyti
Lietuvos kančias.
Gaila, Nemunėlis
Prakalbėt negali,
Tiktai jis nuplauna
Lietuvos kančias.
Nemunėli, tu skubėki
Į marias galias,
Paskandinki į jų dugną
Lietuvos kančias.

Vytas Palionis

MANO PIRMOJI KELIONĖ LĖKTUVU

Mūsų šeima nutarė šių metų Kalėdų atostogas praleisti su giminėmis Antilų salose. Ten reikės mums skristi lėktuvu. Man tai bus pirmas kartas. Aš dabar nežinau, ką turėsiu daryti? Gal skaitysiu, gal šiaip ką nors darysiu. Kiti man sako, kad nereikia žiūrėti pro langą. Jei aš žiūrėčiau — man darytųsi bloga... Aš turbūt sėdėsiu visą laiką greta savo pusseserės... Jai tikriausiai nepatiktų, jei man būtų bloga... Už tai aš skrisdama nežiūrėsiu pro langą.

(Sugrįžus)...

Be reikalo bijojau žiūrėti pro langą. Turbūt mane prieš tai tyčia gazdino. Žiūrėti į žemę buvo labai gražu. Automobiliai atrodė tarsi skruzdėlės. Nakties metu skrendant mačiau daug daug žiburėlių. Nuskridome į vietą laimingai.

Pirmąją atostogų dieną pasiruošėm eiti į paplūdimį maudytis. Tą dieną buvo didelės bangos. Vėliau buvo geriau. Taip praėjo pirmoji savaitė.

Kitą savaitę ėjom apsipirkti. Norėjau pirkti rūbų, bet jie ten labai brangūs... Su maistu ten ne taip, kaip čia. Ko nori — negali gauti. Pieno visai nebuvo. Gerai, kad buvom beveik viskuo gerai apsirūpinę, bet vistiek pristigo kavos...

Pramogų perdaug neturėjau. Pirmą kartą turėjau ten progą joti ant asilo... Vieną dieną darėm iškylą ir lipom į ugniakalnį. Greit priartėjo paskutinė atostogų diena ir mes važiovome namo. Sugrįžome laimingai.

*Otavos S. Kudirkos lit. mokykla
Daiva Jurkutė, 9 mt.*

GALVOSŪKIŲ ATSAKYMAI

I. **Miestai:** Trakai, Kaunas, Vilnius, Alytus, Klaipėda, Palanga, Jurbarkas. **Upės:** Imsrė, Dubysa, Nemunas, Mituva, Nėris. **Sritys:** Aukštaitija, Žemaitija, Suvalkija, Dzūkija.

II. 1. sniegas, gulbė; 2. varna, naktis; 3. genys, rudens lapas; 4. upelis, laikrodis; 5. ledas, mėnulis.

III. ima, aidi; dega; gina; nuo, trauka; to, oras, ras; bėk, bėkit; sargai; ak, batas; kristi, risti; virti, tinti.

IV. 1-e; 2-a; 3-d; 4-b, 5-c.

VI. 1-f; 2-d; 3-c; 4-b; 5-a; 6-e.